

SLOVENSKI NAROD.

Izbuja vsak dan, izvzemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl. Za četrt leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gl., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za diake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gl. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“. — Opravištvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Národnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Slovenski profesorji na tujem in nemški pri nas.

A. Iz Gradca 20. januarja. [Izv. dop.]

Ko je vlansko poletje velik državni do-
stojanstvenik prosil pri prejšnjem ministerstvu,
da naj znanemu slovenskemu pisatelju in pro-
fesorju dá službo v nemškem Gradcu, da bode
vsaj blizu domovine, dal mu je tačasni mini-
ster negativen lakonski odgovor: „Dreissig
Meilen vom windischen Land!“ in po-
slali so omenjenega profesorja daleko na ono
stran Dunava! Poslali so, pravim, in naglašam,
da vse, kar tu o vladi govorim, velja o
prejšnji vladi, ne o obstoječi zdanjej,
katera ram itak obeta — reform.

Da! „Dreissig Meilen vom windischen
Land!“ To je bilo gledé Slovencev gaslo od
nekaj prejšnjemu germanizatorskemu mini-
sterstvu Auersperg-Lasser; tega gasla so se
strogo držali, kadar jim je bilo pri nas odda-
jati službe, profesorske in druge, imenovati
srednjim šolam po slovenskih deželah ravna-
telje, ali postavljati jim deželne šolske nad-
zornike. Slovenske profesorje so pod prejšnjo
ustavoverno vlado, naj se je zvala po Giskri
ali po Auerspergu, brez vsega pravnega raz-
loga pošiljali v prognanstvo mej Nemce, a
nemski profesorji so tačas kar poplavalili po
Slovenskem srednje šole. Ako je bila pri nas
kedar uže kakšna služba prazna, navadno je
gotovo nij dobil slovenskega naroda sin in da
je imel se tako izvrstna spričevala, nego tujec,
ako se je le kakšen obscuren suplent Tirolec,
Solnogradec ali nemški Pemec zánjo oglašil.
In kadar mu je bilo izbirati mej samimi slo-
venskimi prošnjiki, imenoval je tistega izmej-
njih, ki je bil najnezmognejši, da bi vsaj ne
koristil kaj slovenske stvari, če tudi morda
le literarne, ker tudi to je bilo pod bru-
talno vlado ustavoverstva za Lasserjevega časa
greh in zloba!

Zategadelj vidimo, da po vseh slovenskih
pokrajnah, kjer šole nadzoruje 8 deželnih
šolskih nadzornikov, je mej vsemi temi samo
jeden Slovenec; na blizu dvajsetih naših
srednješolskih zavodih sta bila do najnovejšega
časa samo v Ljubljani dva rojena Slovenca
(pa se ta dva samo rojena) ravnatelja, povsod
drugod vladajo nam srednje šole Tirolci, Vlahi
ali nemški Pemci, ki so hujši od najhujših
Nemcev, — ter némajo srca za našo deco slo-
vensko.

In kako je z učitelji profesorji? Še huje.
Na mariborskem gimnaziju, kjer študira
dve tretjini Slovencev, je mej 15 pro-
fesorji 11 Nemcev; na mariborski realki je
mej 13 profesorji samo jeden Slovenec; na
mariborskem učiteljski, ki ima popolnem slo-
venske spodnje Štajerske vzgajati učitelje,

je mej 11 učitelji polovica tujcev. V Celji,
kjer na gimnaziju poleg samih Slovencev štu-
dira pest umeteljno od birokratov narejenih
Nemcev, so mej 14 profesorji samo trije
Slovenci in tudi na ptujskem malem dežel-
nem gimnaziju je mej osmimi profesorji samo
polovica Slovencev.

Na Koroškem nahajamo v Celovci na gim-
naziju 11 Nemcev, a 3 Slovence, na realki 11
Nemcev, a 3 Slovence, na učiteljski 16 Nem-
cev, a niti jednega Slovenca ne! V Beljaku je
na gimnaziju 12 Nemcev, a samo 2 Slovence.

Na goriški gimnaziji je mej 17 pro-
fesorji samo 8 Slovencev, na realki so mej 15
profesorji samo 3 Slovenci.

V Pazinu je na ondodnem gimnaziju
mej 15 profesorji 10 tujcev, a samo 5 Slo-
vencev.

In kako je na Kranjskem!

Na ljubljanskej gimnaziji je mej 20
profesorji 6 Nemcev, ki vendar tukaj mej či-
sto slovensko mladino nijso na pravem mestu;
na realki je mej 15 profesorji celo 8 tujcev
in tudi v Novem mestu nahajamo mej 14 pro-
fesorji 4 Nemce.

Iz tega pregleda vidimo, kakšno veliko
kohorto nemških „vzgojevalcev“ je nam po-
slalo prejšnje ministerstvo zadnja leta na Slo-
vensko germanizirati slovensko deco. Slovenski
profesorji so morali pa tem germanizatorjem
delati prostor, ter otiti na Nemce kakor
n. pr. izvrstni učenjaki in profesorji Šu-
man, Pajk, Glaser, Šuklje, ali pa na
Slovenskem prošnih službah nikoli nijso dobili,
nego potaknili so jih po nemških srednjih šolah.

Tako exempli causa navajam, da je Slo-
venec dr. Hočevár, odličen matematik, čegar
spise publicira dunajska akademija, pred
nekaj leti poprosil službe profesorske na ljub-
ljanskej realki, a reklo se mu je ironično:
„Wir wollen Ihnen durch die Ernennung für
Laibach — Ihre Carriere — nicht verderben!“
In nij je dobil službe v Ljubljani, dali so jo
nekemu neznanemu suplentu nemškopemskemu,
a dr. Hočevár moral je ostati še dalje kot
slabo plačan asistent na politehniku dunaj-
ske, dokler ga pod Auerspergom nijso imeno-
vali za — Innsbruck!

G. Anton Turkuš, izvrsten slovenski mlad
mož, ki je po univerzi v Avstriji še svoje
izobraženje dovršil v Parizu in Londonu, pro-
fesor angleščine in francoščine v Ljubnem na
gorenjem nemškem Štajerskem, poprosil je
letos, naj ga premešče v Maribor, a na-
mesto njega poslali so v Maribor Nemca, ki
niti postavno zahtevanega izpita nij
imel! In vendar je prof. Turkuš znan kot
izvrsten strokovnjak v svojem predmetu. Du-
najske sloveči prof. Bechtel, znani francoski
slovničar piše na pr. o jednom Turkuševem
spisu „Shakespeare's Macbeth“ leta 1878.:

„Prof. Turkuš' literarästhetische Studie, welche
ruhige Kritik mit stilvoller Darstellung ver-
bindet, bezeugt eine gründliche Kenntnis der
umfassenden diesbezüglichen Literatur und
die Fähigkeit zu selbständigem Urtheile, so
dass wir einer zweiten in Aussicht gestellten
Arbeit — einer kritischen Untersuchung über
die Beurtheilung Shakespeare's in Frankreich
bis auf die neueste Zeit — mit Interesse ent-
gegensehen.“

A prijatelj, kaj ti pomaga tvoja uče-
nost, kajti Slovenec si, zatorej Bog ne
zadeni, da bi učil slovensko deco! Zadržali
so ga v nemškem Ljubnem kakor tudi dru-
zega Slovenca, prirodopisca prof. Martina Ci-
lenška.

Tako dalje razen uže zgoraj imenovanih
nahajamo na tujem: prof. Pajka v Brnu, kjer
je gotovo toliko na svojem mestu kakor kak-
šen Tirolec Kalb v Pazinu; prof. J. Apiha v
Novem Jičinu; prof. Westra v Budejovicah;
prof. Stritarja, Šumana, Venka, Je-
lenca in J. Kosa na Dunaji; prof. Šukljeta
in dr. Deteljo v Dunajskem Novem mestu;
prof. Macuna, dr. Hofferja, Haupt-
mana, dr. Purgaja, dr. Klemenčiča in
Žnidaršiča v Gradcu.

Iz tega vidimo, da za poldrugo gimna-
zijo samo odličnih slovenskih profesorjev
Nemcem kulturo — prižiga. Tedaj ne
zaradi pomanjkanja domačih učnih močij, nego
iz germanizatorskih vzrokov pošiljajo nam
Nemce, a Nemcem Slovence za profesorje!

In koliko naših odličnih profesorjev služi
po Hrvatskem!

Tako sta gimnazijalna ravnatelja v Za-
grebu (Bradaška) in v Požegi (Mazek)
Slovenca. Slovenec je tudi ravnatelj velike
realke rakovške v Vojni krajini g. V. Lipež.

Omenjati hočem mimogredé, da se je g.
Lipež pred par leti mnogo trudil priti v Ljub-
ljano, a dasi je imel mej vsemi kompetenti
on jedini najboljša spričevala: prošnega mesta
nij dobil. Dalje služijo še po hrvatskih šolah
naslednji slovenski rojaki: Dr. Križan v Va-
razdinu, dr. Celestin, prof. Valjavec, prof.
Žepič, prof. Starč v Zagrebu, prof. Ste-
klasa in prof. Komljanec v Požegi, prof.
Ivan Zupan na Reki, sami možje, ki bi
bili prava dika našim srednjim šolam.

A ker nijso germanizatorji, nego večji del
odlični pisatelji slovenski, nijso naši
kruha v svoji domovini. Pa da sestavimo za-
pis vseh na Hrvatskem služočih slovenskih
profesorjev. Ti so: Zagrebška višja gim-
nazija: Franjo Bradaška, ravnatelj; Seba-
stijan Žepič, filolog; Matija Valjavec, filo-
log; Fran Marn, filolog; Janez Benigar,
matemat. fizikar; dr. Fr. Celestin, filolog;
Avgust Musić, Matja Valpotič. Osiek vel.
gimnazije: Anton Stržič, Andrej Kodrič,

vojake in nevojake, ter bode pošta prepeljala v Bosno ter iz Bosne. Od ónega časa naprej bodo plačevali vojaki v zasedenih krajih na pol znižano poštarino, in sicer: Za pošiljatev teško 1 kilo, 10 novč. poštarine, od 1—2 k. 20 novč., od 2—3 kilo 30 novč., od 3—4 k. 40 novč. itd., od 9—10 kilo je poštarine 1 gld. Druge določbe, tako gledé denarnih pošiljatev, ostanejo nespremenjene.

(60.000 gld. ukradenih in najdenih.) Vlanskega leta smo poročali, da je neki Kager, sluga pri severni železnici na Dunaji, izneveril dné 12. sept. 60.000 gl., rekoč, da mu je ves denar ukraden. Policija dunajska ga je dejala pod ključ, ker je sodila, da je Kager sam to svoto izneveril, njega soproga pa je strogo opazovala. Kager je do pred kratkim tajil, ali soproga ga je izdala. Policija je šla v njeno stanovanje še enkrat preiskovat in v resnici je našla ukradeno svoto pod desko v skrinji — pribito. Od vseh 60.000 gold. je sodnija dobila 59.500 gld., tedaj manjka samo še neznanatna svota. Soproga Kagerjeva je sicer prav previdno ravnala, prodala celo vse svoje pohištje, da bi ljudi premotila, a zdaj, ko je hotela za svojega moža najeti zagovornika, se je opekla, in takoj so jo prijeli.

Listnica opravištv. G. J. Ž. v Slov. B. Plačano do 30. junija t. l. — G. St. F. v Cajnici. Plačano do 28. marca t. l. Za 16 gld.

Očitna zahvala in slovo.

Vsem tistim, kateri so uredili in sodelovali pri bakladi, serenadi, pri banketu in pri sprevedu do Borovnice vsled mojega odhoda z Vrhniko; — in občanom Borovnice in Preserje za krasno izdelani adresi, izrekan najtoplejšo zahvalo, ter zakličem vsem znancem in prijateljem, pri katerih se zavoljo nujnosti odpotovanja osobno posloviti nissem mogel, — k prijazenmu slovesu:

Bog Vas živi! Bog živi in ohrani Vrhniko in vrhniški okraj!

V Litiji, dné 23. januarja 1880.

Karel Pleško,
c. kr. okrajni sodnik.

Umrli so v Ljubljani:

21. januarja: Ivana pl. Emberger, zasobnica, 58 l., na rimski cesti št. 20, za mrtvico v črevesu.
22. januarja: Franc Pirc, misijonar, 94 l. 2 m., v semeniških ulicah št. 2, za starostjo.
23. januarja: Karolina Globočnik, zasobnica, 84 l., na Marijnem trgu št. 2, za marasmom. — Ant. Selan, hišnega posestnika sin, 5 l., v Hauptmanci št. 7, za difteritis.

V deželnej bolnici:

21. januarja: Anton Merčun, gostač, 60 l. — Matevž Vidic, gostač, 62 l., za pljučno tuberkulozo. — Anton Rode, gostač, 72 l.

Tujci.

24. januarja.

Pri **Slonu**: Ladschütter, Neuman iz Grada. Knez iz Komu k. — Polz iz Vira. Liles, Schart iz Prage. Rothschild iz Kanža.
Pri **Malléi**: Mandl, Jor as, Gelles, Löwenbein z Dunaja. — Polak, Spitzer, Hönlgsberg iz Zagreba. — Mail iz Ceja.

Dunajska borza 26. januarja.

Izvirno teografično poročilo.

Enotni drž. dolg v bankovcih . . .	71 gld.	—	kr
Enotni drž. u. l. g. v srebru . . .	71	95	"
Zlata rent.	5	10	"
1860 drž. posoj. lo	102	25	"
Akcije narodne banke	832	—	"
Kreditne akcije	297	70	"
London	17	—	"
Srebro	—	—	"
Napol.	9	34 1/2	"
C. kr. cekini	—	4	"
Državne marke	—	90	"

Loterijske srečke.

V Trstu 24. januarja: 55. 41. 81. 42. 71.
V Lincu 24. januarja: 35. 46. 84. 11. 61.

Hišo,

imejočo 2 3 sôbe in prostor za prodajalnico, ter pri kateri bi bila majhena kmetija, blizu kakšne večje župnije ali trga na K. a. j. kem. ali obče v slovenskih deželah, iščem v najem. 20—3
Oni, kedor mi vé o tem kaj poročati, naj se izvoli oglasiti pri opravištvu „Slovenskega Naroda“.

Obitno čudo.
Samo in jedina
Veržica za uro
v pravem ameriškem christoru.
Primerjati se more samo z zlatom vrelé fi-
nega dela in vrlosti kovine, ki se nikdar ne
premeni. Ta dragocena veržica, katero želimo
naznaniti in pri vsem občinstvu upeljati, je go-
tovo nad 2 gold. vredna.
Prodaja se vam pa po našem zastopniku
po najnižji in res smešni ceni od
GO NOVČ.
zato, da ima ves svet priliko, narediti dobiček
in stvar presoditi.
Nadalje dobi vsakdo,
kdor kupi to veržico,
7 dar
skrinjico, v kateri je 7 dragocenih stvari:
1. 1 postreben naprstnik,
2. 1 par gum za manšete,
3. 1 par tihavov,
4. 1 etni z iglami,
5. 1 prstan,
6. 1 veržico za okolo vratu.
7. 1 krčice ali medaljon.
Ume se, da morajo naši zastopniki to štri-
njico vsakemu podariti, kdor kupi veržico.
Prodaja se v judovskih ulicah po čeg-
"lape".
Ker ostane tukaj samo še kratke cas,
prosim si občinstvo, naj se blagovoli o cenosti
samo prepričati.
Vnanje varoče se izvršijo točno proti od-
poslanju 66 novč.

Le jedenkrat

podaje se tako ugodna prilika, da si za polovico
prave cene omisli vsakdo izvrstno uro.

Velikanska razprodaja.

Politične razmere, ki so nastale v celem Evropi, zadele so tudi Svico; vsled teh razmer se je na stotine delavcev izselilo, tako da je obstanek tovarn jako dvomljiv. Tudi največja fabrika za ure, katero smo mi zastopali, se je zaprla začasno, ter nam je zaupala prodajo svojih ur. Te tako zovane **žepne ure** so najboljše ure celega sveta, kojih okrovi so izdelani iz najfinejšega **srebrnega niklja**, so izredno elegantno gravirani in giljoširani, ter so ameriškega sistema. **Vsled neke vlastne konstrukcije ne more se taka ura nikdar pokvariti, pade ehko na tla, sme se stisniti, a vendar ura pri tem nič ne trpi.**

Proti povzetju, ali vpošiljati male svote, katera je pri vsakej baži ur zaznamovana, s katero je plačana le pridejana zlata double urna veržica, baržunasti etui, glavni ključ za ure in delavska plača, dobi vsakdo najfinejšo repasirano uro skoraj na polovico **zastonj**. Vse ure so natanko repasirane, ter **garantujemo za vsako uro pet let.**

V dokaz gotovega jamstva in stroge solidnosti, prevzemo s tem dolžnost javno, da vsako nepristoječo uro nazaj vzememo, in z drugo zamenjamo.

Izpisek ur.

1000 komadov remontoir žepnih ur, katere se pri kozici navijajo brez ključa, z dvojnimi okrovom in kristalnim okrovom, izredno natančno regulovane; razen tega so tudi elektrogalvanično pozlačene, tako da jih nobeden zlatar ne more od pravo zlatih razločiti; z veržico, medaljonom itd. preje jeden komad gl. 25, zdaj le gl. 10.20.

1000 komadov krasnih ur na sidro (ankeruhr) od najtežjega srebrnega niklja, tekočih na 15 rubinih, z emailiranimi kazali, kazalom za trenutke in kristalnim ploščnatim steklom, natančno repasirane; preje jeden komad gl. 21, zdaj samo gl. 7.25.

1000 komadov mobilnih ur na valje (cylinder-uhr) v teških giljoširanih okrovih od srebrnega niklja, s kristalnim ploščnatim steklom, tekočih na 8 rubinih, fino repasirane, z veržico, medaljonom, in baržunastim etuijem, jeden komad preje gl. 15 zaaj le gl. 5.60

1000 komadov Washingtonskih ur na sidro od 13lotnega srebra, potrjene od c. k. denarnega urada, tekoče na 15 rubinih, elektrogalvanično pozlačene, da jih ne more nobeden strokovnjak ali zlatar od pravo zlatih razločiti; fino na trenutek regulovane in poskušene. Teh ur stal je preje jeden komad gl. 27, zdaj pa le gl. 11.40.

1000 komadov Washingtonskih remontoir žepnih ur, od pravega 13lotnega srebra odo-

brenega od c. kr. denarnega urada, pod najstrožjim jamstvom na trenutek repasirane, s kolešjem od niklja in privilegiranim regulovanjem, tako da se nij treba teh ur nikdar popravljati. Pri vsakej uri da se zastonj tudi jedna zlata double urna veržica, medaljon, baržunasti etui in ključ; vsaka taka ura stala je preje 35 gl. zdaj pa samo gl. 16.

1000 komadov ur za dame od pravega zlata z 10 rubini, preje gl. 40, zdaj gl. 20.

1000 komadov remontoir ur od pravega zlata za gospode ali gospé, preje 100 gl. zdaj gl. 40.

650 komadov stenskih ur v najfinejšem emailiranem okviru z zvoniom, repasirane, preje jeden komad gl. 6, zdaj le gl. 2.75.

650 komadov ur z ropotcem, fino regulovane, dajo se rabiti tudi na pisalni mizi, preje gl. 12, zdaj le gl. 5.80.

650 komadov ur z majatnikom (pendeluhr) v fino izrezljanih gotičkih visokih omaricah, navijajo se vsaki osem dnij, fino na trenutek regulovane, lepe, in impozantne. Ker je taka ura po minolih 20 letih še dvakrat več vredna, naj bi jo imela vsaka družina, posebno ker se s tako uro soba olepša. Te ure stale so preje gl. 35, zdaj se dobi jeden komad za smešno nizko ceno gl. 15. 75.

Pri naročilih za ure z majatnikom (pendeluhren) priloži naj se tudi mala svota.

Naslov: **Uhren-Ausverkauf**

(594—4)

von

Philipp Fromm, Uhrenfabrik,
Wien, Rothenthurmstrasse Nro. 9.

ako spozná, da se morajo v tej ali ónej točki katere dežele, kjer ón náj domá, varovati interesi, katerim ne more odrekati opravičenosti, ali je v takem slučaji dolžnost njegova, da te interese prezre ali majorizira? Ali nij marveč njegova naloga, da išče ónih točk, v katerih se more najti porazumljenja interesov lastne dežele, ne da bi se interesi te oškodovali?

„O dozdanjem delu gledé zemljiškega davka je celo oficijalno trdilo se, da je nepopolno; a nij samo to, saj davkoplačevalcem ne moremo niti porok biti, kdaj da se bodo reklamacije dovršile.“

Knez Lobkovic potem omenja nove vladne predloge o uravnavi zemljiškega davka in pravi, da ima ta predloga take določbe, na katere se ozira uže poročilo večine odseka. On predlaga: Zbornica naj poročilo davkovskega odseka od dné 16. dec. 1879 nazaj mu zavrne zavoljo nove vladne predloge, dotika očé se reklamacijskega postopanja, da odsek jsvoje poročilo še enkrat posvetuje, in zbornici v 14 dnéh o tem poroča.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 27. januarja.

Državni zbor je včeraj sprejel s 158 proti 142 glasi kneza Lobkovica nasvet, o katerem spredaj v družem članku več govorimo. Izpremembra je le, da mora odsek uže v 8. dneh zbornici spet poročati.

V **ogerskem zboru** hočejo opozicijonalcí občno spridenost ali korupcijo v krogih državnih uradnikov in zastopnikov vladne stranke v javen razgovor spraviti in tako ministra Tisza vreči. Časniki opozicije viharo pišejo. „Egyetertes“ pravi, da ne bo nehal osobno proganjati in razkrivati gnjilobe. Organ zjedinjene opozicije dolži necega poslanca iz večine, da je — požigalec!

Vnanje države.

Ker je avstrijski poslanec pri **ruskem** dvoru, baron Langenau, od naše vlade proč pozvan in ga bode grof Kalnoky nadomestoval, pisale so ruske „St. Petersburg Vedomosti“ prav pametno in avstrijskih narodov večini iz srca, da naj odslej „obe slavjanski veliki državi v Evropi, Rusija in Avstrija skupaj držiti, ker mej njima je zveza naravnija nego z Berlinom in Dunajem.“ Neki dunajski judovski oficijozus se na to jezi, češ, da „panslaviistični peterburgski organ nij poklican razsojati kdo je narurni zaveznik Avstrije.“ — Mi bi pristavili, da še veliko bolj gotovo niso nemški dunajski judovski žurnalisti poklicani to razsojati.

Človeku v dušo dobro dene, če zasliši mej mnogoštevilno tolpo krivičnikov jednega pravičnega poštenjaka, ki na vsa usta samopridecem in zatiralcem resnico v lice pové. Tako je te dni **angleški** liberelec Bright govoril velik govor o Ircih in Angležem, svojim rojakom, v obraz te le istine povedal: Irci so tlačeni, zato niso lojalni. Da niso udani ali lojalni Angležem, imajo prav, ker jih Angleži uže stoletja davijo ali tirinizirajo. Posestniki irske zemlje so zunaj dežele in se nič ne pečajo za njen blagor. Trikrat v zgodovini: pod kraljem Jakobom, pod Kromvellom in Williamom se je dvanajst milijonov angleških oralov zemlje domačim irskim posestnikom (od Angležev) ukradlo in tujcem dalo. Večina zemlje je v rokah malo osob; te žive in zapravljajo dohodke irske zemlje zunaj dežele. Ircem se mora dati gotovost najemstva in možnost, nakupiti si zemlje. Zato se morajo fideikomisi odpraviti, velike korporacije morajo svoja zemljišča prodati, in tako se mora dežela uravnati, da bode najemnik črez 35 let gospodar postal.

Angleške novine „Times“ objavljajo načrt, kako naj bi Angleži uredili **afganistanske** razmere. Svetuje ta list, naj se angleški vojaki

zberó v Dželalabadu in pusté Afganistancem svobodno voliti si novega vladarja. Angleška naj dotlej ne pošlje nobenega poslanika v Kabul, dokler si novi emir ne utvrdi vladanja. Angleški vojaki pa naj zasedejo Dželalabad in Kandahar, dokler se Afganistan popolnem ne umiri. — To se pravi menda: Angleži, ki niso v dolgem boji nič opravili, hoté se vzmakniti.

Dopisi.

Z Dunaja 23. jan. [Izv. dopis.] (Morajo óni, ki imajo v kakej šolskeji občini posestva anestanovanja, šolsko priklado z direktnim davkom vplačevati?) Denes se je vršilo javno ustno obravnavanje pred c. kr. upravnim sodiščem tu na Dunaji v zadevi pritožbe Janeza Ivanetiča in drugov iz Metlike zoper določbo kranjskega deželnega odbora od 10. aprila 1879 šte. 7743 iz leta 1878 zaradi vplačanja 35 % naklade za šolske potrebe občine Dražiče.

Vsled poziva upravnega sodišča prisostvovali so pri tej obravnavi: zastopnik pritožencev g. dr. Kl. Sežun in mestni tajnik iz Metlike g. Ed. Mikoli, g. dr. Poklukar, kot namestni ud deželnega odbora za Kranjsko, kot njega zastopnik i g. dr. Ferd. Pogačnik, dvorni in sodnijski advokat na Dunaji kot zastopnik udeležene občine Dražiče.

Ko je upravnega sodišča referent g. dvorni svetovalc Erhardt zadevo obrazložil, poprijel je najprvo zastopnik pritožencev za besedo, ter opravičil pritožbo, ki se je najprvo na §§ 74 in 77 občinskega reda za Kranjsko opirala. § 77 pak je g. dr. Sežun pri obravnavi pustil, ker so pritoženci uvideli, da ustanovljenje nove šole nikakor nij industrijalno ali obrtno podjetje.

Zato pa so pritožbene točke na podlogi §§ 74 in 85 občinskega reda za Kranjsko utemeljene, ter se je na uničenje gori navedene določbe kranjskega deželnega odbora zaradi tega zahtevalo, ker imajo pritoženci v občini Dražiče posestva brez bivališča, po svojem stanovanji pak pripadajo k drugim krajnim in šolskim občinam.

Tej zahtevi oporekal je zastopnik kranjskega deželnega odbora g. dr. Poklukar, ter razložil svojo oporeko na temelji v protispisu slednjega navedenih uzrokov; ravno tako tudi zastopnik občine Dražiče, g. dr. Pogačnik. Slednji je posebno poudarjal, da je, kakor dokazujejo preiskave, ki jih je prouzročilo upravno sodišče, krajni in šolski okraj Dražiče jeden in isti, da je v smislu člana 5 deželne postave od 19. decembra 1874 šte. 37 in § 33 deželne postave od 29. aprila 1873 šte. 21 zidanje in vzdržanje šolskega poslopja dolžnost šolskih občin, da se imajo v smislu § 74 občinske postave sredstva za to z vplačevanjem občinske priklade tem preje od krajne občine priskrbeti, ker so prvič v pričujočem slučaji meje krajne in šolske občine ravno iste in ker § 75 šte. 3 občinske postave za Kranjsko izrečno določuje, da morajo iste osebe, ki imajo v občini realna posestva, priklade, ki jih določuje občina k direktnim davkom, tudi takrat plačevati, ako — kakor v tem slučaji pritoženci — v občini ne stanujejo.

Sodišče je po tej razpravi izreklo razsodbo, da se pritožba g. Janeza Ivanetiča in drugov, ker nij utemeljena, odbije.

Ta razsodba upravnega sodišča je principijalne važnosti.

Iz Travnika v Bosni 18. jan. [Izv. dop.] Popotnik, ki pride iz Jajca ali Livna, obe

mesti kranjskemu domačemu polku dobro znani, v mesto Travnik, vidi na desno ob reki Lašvi avstrijsko vojaško bolnico, na levo krasno poslopje, veliko vojašnico, katere je samo popravek preteklo leto stal državo 56.000 glđ.

Ali žalibog, onega poslopja, v katerem sta imela dva pešpolka dovolj prostora, — nij ga več, zgorel je 8. pr. m. do cela.

Ostali zidovi še pričajo, da je na mestu stala turška vojašnica, enaka tvrdnjavi, ki se je braniti mogla sovražnim napadom.

Komaj nam je strah, kojega smo užili, prešel, je uže včeraj zopet gorela hiša ženijskega ravnateljstva (Genie-Direction) in denes ob 3 1/2 ure v jutro je uničil požar Vilični konak, v katerem je bil okrožni sód (Kreisgericht). Goreti je počelo v pisarnici g. sodnijskega pristava Natalija in v trenutku je bil ves konak v ognji.

Vojaki so z brizgalnicami vspešno delali in pripomogli, da se nij tik ležeča hiša vnela. Od osnovanega ognjegasnega društva nij bilo ni duha ni sluha.

Omenim naj še, da sta na mestu pogorišča bila najprva g. Lah, posestnik Slonove gostilne in finančne straže poverjenik, rodóm Slovenca, katerima gre največja zasluga, da so se večinoma vsi sodnijski spisi in akti rešili in samo ona dva gospoda sta pripomogla, da na stotine hudodelnikov nij odišlo zasluženej kazni.

Domače stvari.

— (Protest!) Ravno pred končanjem uredovanja nam v roke prihaja denašnja (27. jan.) tukajšnja „Laibacher Ztg.“, list, ki bi imel uraden in nepristransk biti, ki je pa popolnem le prostovoljen organ nemškutarske stranke, in v njej beremo z velikim začudenjem, da se sinočni banket, ki so ga gospóda ustavoverne nemške kazinske stranke dale svojemu članu g. dr. Suppanu, pripisuje tudi našej narodnej stranki v delež, češ; da je ta večer veljal „der gesammten Bürgerschaft Laibachs“ in da so meščanje obeh strank prav tekmovali dr. Suppana slaviti. Mi némamo prav nič zoper to, če hoté osobni prijatelji in čestilci dr. Suppanu magari vsak teden en banket narediti. Ali od narodne stranke nij bil nihče pooblaščen slaviti dr. Suppana, tistega možá, ki je še zdaj predsednik kazinskega „konstitucionalnega društva“, onega sovražnega društva, čegar javni in priznani organ „Laib. Tagbl.“ naš narod in vse kar mu je sveto in ljubo uže 13 let psuje in pljuje; v imenu narodne stranke ne more nihče zupanje izrekati onemu možu, ki je dolgo let v vseh nemškutarskih odborih z največjim ognjem sodeloval, kadar je šlo Slovence majorizirati, pri volitvah nas potreti, iz javnih zastopov ven vreči! Zoper tako insinucijo moremo v imenu narodne stvari glasno protestirati! O celej stvari pa jutri več, tudi o hiperbolah zaslug dr. Suppanov.h.

— (Slovenskemu dramatičnemu društvu) so pristopili kot udje zopet gosp.: dr. Josip Krsnik, zdravnik v Jaski; E. Novotny, c. kr. okrajni sodnik v Brežicah in Josip Zarnik, odvetniški koncipijent v Brežicah.

— (V Koper) pride za profesorja na gimnazij Peter Pola, supl. v Trstu.

— (Čitalnica v Kranji) napravi Vodnikovo svečanost dné 31. januarja. Program je: 1. „Putnica kola“ poje možki zbor. 2.

Peter Valjavec. Rieška vel. gimn.: Jakob Čičigoj, Ivan Zupan. Karlov. gimn.: Ivan Steklasa, Ernest Kramberger, Mijo Vamberger. Požeška vel. gimn.: Anton Mazek, ravnatelj; Ivan Komljanec. Varaždin vel. gimn.: dr. Josip Križan, Luka Zima. Belovar real. gimn.: Mih. Špehar. Zagrebska vel. realka: Franjo Magdić, risanje; Ivan Stožir, fizika; Josip Starč, povest.; Osiek velika realka: Martin Jelovšek, ravnatelj. Vojna Krajina: Vinkovci vel. gimn.: M. Seneković, filolog. Gospić vel. gimn.: Anton Postružnik. Rakovac vel. gimn.: Viktor Lipež, ravnatelj. — Morda je še kaj jih, za katere jaz ne vem.

Dalje imamo celo kopo izvrstnih mladih slovenskih filozofov, izprašanih profesorskih kandidatov, kateri si morajo kot slabo plačani suplenti, kot domači instruktorji ali celo kot ljudski učitelji slab kruh služiti, zato ker so učiteljska mesta pri nas z nemškimi profesorji prenapolnena. Navajam samo nekoliko imen. Klasični jezikoslovci gg. Bartelj, Perušek, Kos, Kragelj, dr. Primožič; zgodovinarji: Urbančič, Rutar, Vodopivec, Kaspret; matematiki: Žnidaršič, Borštnik, Sever, Hribar; prirodopisci: Hubad, Župančič in še mnogi drugi s popolnim izpitom ali uže več let supirajo ali pa niti suplentur dobiti ne morejo, ker se vsako prazno mesto pri nas takoj z Nemcem zabaše. Več jih je, katerih niti ne naštevam, ki so izprašani za spodnjo gimnazijo ali realko, torej rabljivi.

Čuje se, da bode v kratkem imenovan nov naučni minister. Skrajni čas je uže, da mu potem naši državni poslanci pojasnijo te personalne razmere po naših srednjih šolah, katere kar vpijejo po izdatnej reformi. „Slovenijo Slovincem“ to nam povsod bodi gaslo, posebno pa pri naših šolah. In za slovenske poslance kot vodilo v tej zadevi, pa tudi za novega naučnega ministra, če nam bode res pravičen, kakor upamo, pisal sem ta članek, iz katerega vidijo, kako lahko se za Slovence izvede jezikova ravnopravnost, kar se tiče učnih močij. Če se le hoče. Nemški profesorji, ki so pri nas bodo veseli, če bodo na nemške kraje nazaj prestavljeni, naši bodo veseli, če domov pridejo.

Uravnavanje zemljiškega davka v državnem zboru.

Leta 1869 so ustavoverci v državnem zboru sklenili zemljiški davek po celem Cislejtanijskem uravnati z novimi vpenitvami. Sestavile so se vsled dotične postave urejene komisije in delo se je vršilo in dosti novcev veljalo. Postava je dopuščala, da se je mogel tist posestnik pritožiti ali reklamirati, ki je mislil, da se mu je zemljišče previsoko vpenilo. Ker je vsled teh reklamacij stvar naravno počasi lezla naprej, sklenili so ustavoverci 6. aprila leta 1879 in omejili one zavlekajoče reklamacije, češ, da se reguliranje zemljiškega davka le prej, brž in brž dovrši. Vladi, ki upa po novih vpenitvah več davkov od gruntov nabrati kot dozda, bilo je to prav. Avtonomistična stranka pak je rekla, da brez rednih reklamacij bi ostalo veliko krivic. Torej je ona zoper prenačlenje z dovršenjem in vpenjanjem nove zemljišne postave.

Kar se tiče naših slovenskih dežel, žali bože ne bomo povprek po novejši postavi skoro nič na boljem. Kranjska je sicer res

od nekdanj preveč rednega zemljiškega davka plačevala ali zadnja leta se jej je 64.000 na leto odpisavalo ga. Ne verjemo, da bo po novem redu kdaj bolje. Na slovenskem Štajerskem bode, žalibog, kolikor se da dozda soditi, precej pri starem stanju ostalo; isto na Koroškem in v Primorju. Mi tedaj nemo nobenega uzroka posebno navduševati se ali ešofirati za „hitro izvršitev“ reforme, če je to res reforma. In nemški listi, ki pri nas vpijejo o tem, posnemljejo slepó le dunajske in tuje molitev molijo, blebečejo z onimi, ki imajo morda katere nemške okraje pred očmi ali pa le delajo opozicijo za vsako ceno, ko govoré nekako za davkarja.

Ustavoverci hoté, naj kmetje in poljedelci sploh plačajo svoj kontingent, to je določeno svoto toliko in toliko milijonov; če jedni poljedelci zarad slabe letine ali povodnji ne morejo, pa naj drugi zanje plačajo, da bode le kontingent polen. Avtonomistična večina pa hoče ta davek uravnati po procentih dohodka in sicer določeno za 15 let nespremenjeno za posameznega posestnika ne gledé na skupino. Ustavoverci bi radi, da bi reklamacije, katerih pa kar najmenj mogoče želé, na pol vladna ali fiškalna komisija reševala; avtonomisti pa terjajo, da je večina teh komisij za reklamacije neodvisna iz móž, ki sami davek plačujejo, in da se davek po novejši uredbi ne plača uže zdaj, temuč še le po vloženji in rešenji pritožeb in reklamacij. In da se stvar vendar ne zavleče preveč, hote avtonomisti, da potlej uže z drugim letom začne veljava nove postave. Torej naši hoté, da bi vedeli pri čem da smo, oni pa „naj bode kar hoče“. — Najbolj bodo pod novo postavo trpeli Poljaki, ker njim je ž njo baje za dva milijona davkov na leto več naloženo, katerih najbrž — plačevati ne bodo mogli, ker Galicija uže zdaj spada mej najrevnejše dežele. Ker pa nemški ustavoverci čujejo, da bode jedna slovanska provincija hudo udarjena z novo postavo, zato še bolj vpijejo: brž, brž!

Vlada je bila od kraja bolj z ustavoverci, kar je od strani finančnega ministra precej lahko razumljivo, ker on hoče uže po svojem poklici le več davka in hitro. Zdaj pa je na pol uže večini udala se, zato je finančni minister drž. zboru neko posredovalno postavo v tem oziru izročil, katero so avtonomisti svetovali izročiti odseku za gruntne davek, naj jo še enkrat pretrese in v 14 dnevih poroča zboru. Pri debati, ki je bila zdaj v treh sejah državnega zbora, se je ta reč na dolgo in široko razpravljala.

Tesni prostori našega lista nam ne dopuščajo cele debate prinesti. Naj omenjamo nekaterih rekov izvrstnega govora kneza Lobkovic, ki je zastopal stališče večine. Rekel je:

„Percentuiranje ali kontingentiranje davka ne sme se pregledavati samo z ozirom na zemljiški davek nego to je tudi vprašanje o sistemu. Kontingentiranje davkov je se ve da pripravo vsakemu finančnemu ministru, ali njega učinek na davkoplačevalce se mora premisliti. Kajti pozabiti se ne sme, da, ako se izpiše določena svota za kak davek, se ne ve, ali bode davkoplačevalec to tudi zmogel; potem pa bi se pri izpisavanji te davkovske svote na državne potrebe morebiti bolj oziralo, nego na interes davkoplačevalca, ker se v teku let ne more razsoditi, je-li davkoplačevalec z kontingentiranjem davka za več let preobložen ali ne. Kontingentirana svota se bode z vsó silo izterjavala, in ne bode se vedelo, kdaj

da davkoplačevalec opeša. Nadalje pa, ako se davkoplačevalcu nij prav davka naložilo, da mora več plačevati, tedaj bi se mu s kontingentom davkovske svote godila še večja krivica, kajti plačevati bode moral še óno, kar kateri drug davkoplačevalec davka premalo plačuje. Izpisek svote pri zemljiškem davku vsiljuje velike pomisleke. Zemljiški davek ne treba, da bi se zlagal s čistim dohodkom davkoplačevalca. Z dohodkom, kateri prihaja od zemljišča, zemljiški davek nij v nobeni zvezi. Katastralni čisti dohodek je merilo, po katerem se izterjava zemljiški davek. Ali ta katastralni čisti dohodek nij zmirom v soglasji z objektivnim čistim dohodkom katerega leta, kajti ta se menja. Zemljiški davek pa naj bi se tudi po novem zakonu pobiral po parcelnem katastru. Od jedne parcele pa se more čisti dohodek samo fingirati, nikdar pa ne popolnem določiti. O kakem gospodarstvu more se blizu preračunati, koliko da na leto vrže, a to se ne more o jednej parceli. Zemljiški davek je stvarno obteženje in upliva na ceno zemljišč; zato moral bi davkoplačevalec imeti vsaj pravico, da, ako hoče država ceno zemljišč z ozirom na potrebe zmanjšati, da bode to zmanjšanje vsaj nepremično. Iz tega uzroka, ker je spreminjanje cen zemljišč posledica izpiska določene svote za zemljiški davek, smatramo ta izpisek pogubnim, in zato mislimo, da, ker obstoji za katastralni čisti donesek določeno merilo za 15 let, se za isti čas izpiše tudi določen del tega dohodka kot zemljiški davek, t. j. naj služi za podlogo obdačenja določen odstotek za zemljiški davek.

„Zložitev reklamacijskih komisij, kakoršna se nam predlaga, dokazuje samo, da sta liberalizem in vladni absolutizem brata, ki si rada posojujeta orožje: jeden viden narodnosti, drugi moč eneržije. Prebivalstvo lahko razsodi, na katerej strani sedé oni, ki želé ohraniti avtonomno samovcenitev. Ker smatram fiskalčno zložitev reklamacijskih komisij za nepravo, zato se mi zdí, da se mora percentuiranje vpeljati v našej zakonodaji za zemljišni davek. Prejšnja večina državnega zbora je vzpostavila trditev, da se more doseči pravična razdelitev zemljiškega davka samo s kontingentiranjem, a pozabila je pri tem, da odvisi pravičnost razdeljenja samo od prave vpenitve, a ne od vprašanja: ali kontingentiranje ali percentuiranje? Davkoplačevalci so uže tačas imeli premisleke gledé kontingentiranja zato, ker ima za soboj princip premenljivosti cen. Osobito na Češkem je nastala živahna opozicija zoper ta zakon in celo teško so se našli možje, ki bi pristopili k cenilnej komisiji. Tu pa nijso vladali politični uzroki.

„Gledé zložitve reklamacijskih komisij zahtevamo mi, da jedno polovico njenih udov voli deželni zastop, drugo polovico in prvo sednika pa finančni minister imenuje. Od teh, katere pa imenuje finančni minister, mora biti vsaj polovica taci mož, ki plačujejo zemljiški davek. Manjšina pa hoče, da ima vlada reklamacijske komisije popolnem v oblasti.

„Tretje vprašanje je vprašanje o obrokih, kdaj da se prično posamna dela izvrševati in kdaj se dovrše. S tem v zvezi pak je vprašanje, kdaj da se bode pričel zemljiški davek po novem zemljiškem zakonu plačevati. V tej točki se nam je po časopisih očitalo, da hočemo svoje deželne interese na neodgovoren način žrtvovati. Jaz vas vprašam: Ali je dolžnost ljudskega zastopnika,